

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Stephani Balvzii Miscellaneorum Liber ... Hoc est,
Collectio Veterum monumentorum, quæ hactenus
latuerant in varijs codicibus ac bibliothecis**

Baluze, Etienne

Parisiis, 1678

Adæ Abbatis Perseniæ epistolæ quinque ad Osmundum monachum
Martuimaris in Normannia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14688

autem quid dicam & quid faciam ex toto ignoro,
 quoniam innumerabilibus angustijs circumvenior.
 Vnde nisi vestra misericordia mihi misereri digne-
 tur, morti succumbam in proximo temporali.

AD Æ ABBATIS PERSENIÆ
 EPISTOLÆ QVINQVE

A D

OSMVNDVM MONACHVM
 MORTVIMARIS

in Normannia.

*I. Epistola prima Adæ venerabilis Abbatis
 Perseniæ ad Osmundum Mortuimaris mo-
 nachum de institutione novitiorum.*

DILECTO suo in Christo fratri Osmundo
 Mortuimaris monacho, frater Adam talis qua-
 lis Abbas Perseniæ, bene vivere & valere in Domi-
 no. Sollerter prudentis animi consideratio pensat ut
 quod postulati animum possit offendere, aut vires
 excedere, requirere non præsumat. Tædij nimirum
 mater est importunitas; quæ tanto onerosius peti-
 tioni suæ insistere non desistit quanto omne quod
 affectat, opportunius esse credit. Vnde, obsecro,
 unde hoc tibi ut majorem quàm sim me existimes,
 & ita tuo importunus factus es dilectori? Diligeris
 siquidem, sed non fortè ea mensura qua existimas:
 quia etsi fortassis dignus es diligi, non eam tamen
 amoris mensuram impendere possum homini quam

D d iij

nec ipsi valeo impendere conditori. Diligo tamen utcumque quod esse diligendum hactenus possum cognoscere. Sed non semper effectus operis sufficienter affectum protestatur amoris. Ille facile quod petitur potest exsequi in quo respondet ex æquo affectus effectui; sed non eò usque mereor divinitus innovari ut hoc utrumque bonum penes me valeat inveniri. Dilectio est mihi modica, scientia tenuis, occupatio multiplex, dolor animi plurimus, labor mentis & corporis ultra vires. Quid igitur sollicitudini Marthæ & otio Mariæ? Aut quomodo in Lyæ, quæ laboriosa est & lippis oculis, Rachelis elegantiam tu requiris? Tua te, fili, fallit opinio, & nimis de me tua præsumit dilectio; nec interim tibi conferre poterit suppositio Lyæ quod optas de Rachelis obtutibus obtinere. Nondum recesserunt vetera de ore meo, nondum mihi abrafa est verustas ab animo; & tu me compellis de novitate vitæ philosophari, quomodo scilicet noviter conversi de seculo in novum hominem valeant reformari. Revera necesse est ut convertentes de seculo multa diligentia novæ vitæ splendoribus informentur, ut secundum sui nominis rationem deposito veteri homine, rectè novitij nominentur. Sed quomodo à me posset hoc doceri, qui nunquam in ordine novitius fui, nec per experientiæ magisterium hoc merui percipere vel alijs impendere documentum. Non nego certè me magistrum novitiorum aliquando extitisse. Sed sufficienter non potui instituere novitios de regulis artis hujus, qui hoc usurpavi ministerium inexpertus. Veruntamen ad hoc opus sex necessaria esse puto, quibus habitis & observatis mutare potest Æthyops pellem suam & in beatam albescere novitatem. Primum est fidei fervor, secundum Dei timor, tertium sapientiæ amor, quartum religiosa magistri conversatio, quintum pia ejusdem circa novitium sollicitu-

do, sextum amica & frequens de spiritualibus aut de observantijs regularibus collocutio. Fides expellit ignorantiam, & intelligentiam præstat. Vnde Isaias: *Nisi credideritis, non intelligetis.* Qui enim non credit, divinæ cognitionis lumen non percipit; ac per hoc illius timore vel amore non afficitur cujus intelligentiam non meretur. Divini timoris duplex est effectus; quia & terminat malitiam, & sapientiam inchoat. De primo effectu scriptum est: *Timor Domini expellit peccatum.* Et iterum: *Timor Domini mala non operatur.* De sancto timoris effectu psalmista dicit: *Sanctum & terribile nomen ejus.* *Initium sapientia timor Domini.* Rectè ubi sapientia incipit, malitia facit finem, quia sapientia vincit malitiam. Quàm felix est sapientiæ initium, quod totius est negligentia & insipientia expulsivum! quia, sicut scriptum est, qui timet Dominum, nihil negligit, ac per hoc malitiæ non segniter se opponit. Amor sapientiæ, qui tertio loco ponitur, dum his quæ scienda vel facienda sunt ex affectu diligentiam impendit, alacriter justitiam consummat & perficit. Animi nimirum innocentiam, quam timor reparat, amor conservat: cui dum justitiam addit operum, etiam ad contemplationem provehit æternorum. De cetero amator sapientiæ hujus rectè potest & debet appellari philosophus: quia dum ei splendor illuminat veritatis, etiam oblectat amor virtutis. Quarto loco ponitur religiosa magistri conversatio, quæ quasi in speculum est adhibenda novitio: quia dum ei exemplum honestatis è vicino proponitur, ad imitationis studium efficacius provocatur. In monte quippe Moyfi est exemplar ostensum cujus instar debuit componere tabernaculum, quia tam sublimis debet esse vita præsidentium ut ad exemplum ipsius formetur conversatio subditorum. Quinto ponitur loco pia magistri circa novitium sollicitudo, per

Esa. 7.

Eccli. 1.

Psal. 110.

quam probet & experiatur utrum ad opus Dei, ad perferendum opprobrium, ad obedientiæ bonum, potens & voluntarius habeatur. Certè si ad illa tria ipsum magister paratum invenerit, si in opere Dei ipsum fervere cognoverit, si bono & læto animo bonum obedientiæ superioribus, cœqualibus, inferioribus exhibentem, si ad perferenda opprobria patientem, potest intelligere quòd verè Deum quaerit, si tamen felici perseverantia felix initium claudere non omittit. Doceat eum magister ferventer insistere divino operi, ut sibi caveat ab illius sententia maledicti quam spiritus sanctus omnibus imprecatur qui fraudulentè & desidiosè Dei opera exequuntur. Nonne est in Dei opere fraudulentus in quo à sono linguæ dissonat animus, & cùm videatur Deum labijs honorare, non veretur ab ipso otiosis aut voluptuosis seu etiam malitiosis cogitationibus elongare? De hujusmodi improbis laudatoribus conqueritur spiritus sanctus per prophetam, sic dicens: *Populus hic labijs me honorat. Cor autem eorum longè est à me. Vnde sine causa colunt me.* Laudantis Deum labia debent esse cymbala benesonantia. Sed cymbala non bene sonant quando cordis intentio & affectio labijs laudantibus non concordant. Laudator enim est desidiosus qui negligentè se agit in Dei laudibus. Nec mirum si adest illi torpor desidiæ qui à corde mortuus Dei laudes solo prosequitur sono linguæ. Qui sic se in Dei laudibus agit, promulgatum à spiritu sancto maledictum incurrit. Vnde & novitij sunt vehementiùs admonendi, ne qui ad percipiendam Dei benedictionem venerunt, recidant in hujus foveam maledicti. Debet etiam pia magistri sollicitudo instituere novitios de obedientiæ bono, quod & majoribus tamquam Deo de jure regulæ, & cœqualibus ex fraterna caritate, & inferioribus ex humilitatis virtute est exhiben-

Math. 15.

dum. Iam qui fratres diligit ex caritate, & seipsum abnegat ex humilitate, non multum curat se illatis opprobrijs affici; quin potius crucifigens se Christo, gaudet se crucis ejus ignominia sociari. Itaque in fervore divini operis ostendit se diligere Dei cultum. In exhibendo obedientiam ostendit se diligere proximum. In patienti opprobriorum perpeffione ostendit se abnegasse seipsum. Sexto loco ponitur amica & frequens de spiritualibus aut de observantijs regularibus collocutio. Noviter conversi de seculo, quantalibet devotione polleant, accidia tamen vitio saepe laborant, ac per hoc amica & frequens collocutio magistri fastidio quod ex accidia nasci solet, debet opponi. Interdum de spiritualibus debet esse colloquium, scilicet aut de mysteriis scripturarum, aut de exemplis sanctorum, seu de caelestibus praemijs, quomodo acquiruntur operibus bonis, vel certe de tormentis gehennae, quae divinae justitiae nimis formidanda severitas his qui immunditiae & injustitiae deserviunt se minatur inferre. De his frequenter colloqui, ista jugiter meditari, multum movet animum & accendit, ut & vitijs & peccatis supersedeat, & virtutum operibus inhianter intendat. Nascitur etiam ex amica frequenti & honesta colloctione commendabilis quaedam familiaritas, per quam magister efficitur ad corripiendum audacior, correptus ad disciplinam patientior, uterque ad intelligentiam scripturarum eruditior, novitius exercitior in observantia regulari. Ex hoc jam magister secundum regulam debet ei, non inferre quidem, sed praedicare dura & aspera per quae itur ad Deum. Hoc ei praedicare non est aliud quam ex scripturis aut ex proprijs exemplis ostendere arduam & arduam esse viam quae ducit ad vitam, quam viam proculdubio non incedit qui intrare per angustam portam juxta praecipitum Domini non conten-

Luc. 13.

Matth. 7.

Psal. 16.

dit. *Contendite*, ait Dominus, *intrare per angustam portam*. Et idem alibi: *Ardua & arta est via quod ducit ad vitam*. Et David sanctus: *Propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras*. Quid, obsecro, durius esse potest in via Domini quam se ipsum abnegare, crucem suam tollere, totam voluntatem suam voluntati subicere alienæ? Quid inquam asperius esse potest in via qua itur ad Deum quam carnem suam cum vitijs & concupiscentijs affligere, quam sibi mundum & mundo se ipsum crucifixum exhibere? quod sine dubio cuncti faciunt qui esse veraciter Christi volunt. Qui autem sunt Christi, ait Apostolus, carnem suam crucifixerunt cum vitijs & concupiscentijs. Igitur magister novitio dura & aspera per quæ itur ad Deum prædicat, cum ei viam salutis artam & arduam esse & exemplo operis & verbo prædicationis demonstrat. Hæc siquidem salutis via tam arta, tam ardua, Dominus Christus est, arta propter assumptæ carnis humilitatem, ardua propter peccati immunitatem. Peccatum quippe non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus. Hanc viam penitus non incedit qui ad humilitatis ejus imitationem parvulus non extiterit, nec poterit ad arduum vitæ istius ascendere qui se peccatorum oneribus aut visibilium rerum amoribus voluerit sarcinare. Hinc est quod hominibus subsarcinatis hujuscemodi Babylonis oneribus inclamat per prophetam spiritus sanctus: *Filij hominum usquequo gravi corde? Ut quid diligitis vanitatem, & queritis mendacium? Scitote quia misit Dominus sanctum suum*. Rectè sanctus est, & à Domino mirificatus, qui ab oneribus mundanæ miseriæ non comprimitur; ut dum ei nihil libet in vanis & transitorijs, cuncta mente transfiliens accipiat spiritum libertatis. Vbi enim spiritus Domini, ibi libertas, libertas inquam à peccato, à necessitate, à miseria.

Psal. 4.

Spiritus iste à Deo emittitur, recreantur mores, terra facies renovatur; & tu de novitijs tuis gaudere poteris, cum virtus ex alto participes eos faciet huius mirabilis novitatis. Tunc rectè novitij vocabuntur cum de novitate hac vestis eis nuptialis aptabitur; nec de cetero eicientur de nuptijs agni, cum ad honorem sponsi & sponsæ veste fulgeant nuptiali. Vestis hæc nuptialis internæ splendor est & gloria novitatis. Conficitur autem vestis hæc ex tribus, scilicet ex corporis castitate, ex cordis dilectione, ex elegantia disciplinæ. In hac veste castitas est quasi pannus, qui conficitur ex lana; quæ exprimit castitatem, eò quòd corporis nesciat passionem. Dilectio pellibus comparatur, quæ panno, ut vestis fiat calidior, assuuntur. Has pelles contulit nobis passibilitas & immortalitas agni immaculati, qui pro dilectione quam erga nos habuit, pellem pro pelle & cuncta quæ habere potuit pro anima sua dedit, id est pro Ecclesia sua liberanda, quam ut animam suam immo plusquam animam suam dilexit. Limbus qui ad ornatum ponitur in veste, est splendor & elegantia disciplinæ; quæ dum irreprehensibiliter observatur exterius, significari per hoc videtur & castimoniam & dilectionis affectus. Hanc sibi vestem sponsa aptaverat, cui in libro sapientiæ sic sponsus exclamat: *O quàm pulchra est casta generatio cum caritate!* Nam sic in psalmo de disciplina se postulat edoceri, bonitati continentiam & caritatis eam desiderans adaugeri: *Bonitatem & disciplinam & scientiam doce me, quia mandatis tuis credidi.* Et affecta aliquando disciplinam quam petierat, *Preveni, inquit, in maturitate, & clamavi.* Maturum quippe reddit hominem disciplina, quæ est membrorum omnium motus ordinatus & compositio decens in omni habitu & actione. Ut igitur breviter recapitulemus quæ dicta sunt, necesse est ut novi-

Sap. 1.

Psal. 118.

Ibid.

tius à fide incipiat, quæ verè mentem à tenebris ignorantia eruit & Christo incorporat. Incorporatus Christo, credulus efficitur & fidelis, credulus ad fiduciam promissorum, fidelis ad custodiam mandatorum. Timor & de præteritis malis pœnitentiam condignam indicit, & malis tentantibus cordis aditum interdicit. Amor sapientiæ reparatam per officium timoris innocentiam diligentissimè custodit, & ipsi innocentia addere æquitatem officiosissimæ liberalitatis studio non desistit. Religiosa magistri conversatio exemplo suæ probitatis provocat novitium ad studium æmulandæ virtutis. Pia ipsius circa discipulum sollicitudo diligenter quantum potest interioris & exterioris hominis statum considerat, ut secundùm quod in eo viderit, applaudere vel condescendere illi sciat. Hinc enim scriptum est: *Diligenter considera vultum pecoris tui.* Amica & spiritualis collocutio consultè, ut dictum est, opponitur accidia morbo: quia quanto ampliùs anima sanctis colloquijs assuescit, tanto eam vehementiùs ignita locutio liquefacit. Vnde sponsa divinis eloquijs assueta sic ait: *Anima mea liquefacta est ut di-locutus est.* In hoc certè senario tota penè consistit devotæ mentis eruditio, ut in his sex quæ nominata sunt probationis tempore se exerceat, & probatione completa, ad illa tria quæ in forma professionis expressa sunt se restringat. Stabilitas enim & conversio morum & obedientia secundùm regulam in votivæ professionis formula sollempniter promittuntur, & in his tribus ex sæpedito senario convenientibus quædam perfectio continetur. Per lorum quippe promissæ stabilitatis tamquam pia jumenta ad cæleste præsepium religamur. Per conversionem morum pietati angelicæ simulamur. Per exhibitionem obedientia ipsa angelica ministeria imitamur. Fides itaque & timor respiciunt ad fir-

Prov. 27.

Cant. 5.

mandam stabilitatem. Virtutum dilectio & magistri imitatio ad morum conversionem. Intenta sollicitudo magistri & amica confabulatio spiritualis colloquij ad exhibendæ obedientiæ pertinent informationem. Dum enim per spirituale colloquium accidia torpor diffugit, mens ad fervorem obedientiæ reviviscit. Ceterum quæstioni ultimæ, quam tu ipse tibi proposuisti, satis sufficienter, ut arbitror, respondisti. Sæpe enim à Deo & ab his qui secundum Deum alijs præsentibus dispensatoriè agitur, ut coram pestilente mansueti patientia flagelletur. Nonnunquam cum id bono animo factum fuerit, duplex inde fructus provenit: quia & patienti de correptione augmentum meriti generatur, & ille tali sanatur exemplo qui prius incorrigibilis videbatur. Sic Apostolus à Domino permittitur colaphizari, non ut modo in eo humilitatem colaphizato hujusmodi custodiret, sed ut universa Christi Ecclesia ad conquirendam sibi humilitatem exemplo consimili flagella Dei æquanimitè toleraret. Sed & ipsum caput Ecclesiæ Christus nonne in oculis solis flagella, opprobria, crucem, mortem, quæ non meruerat, toleravit, & ita per exemplum suæ passionis & pretium sui sanguinis à morte perpetua perditos revocavit? Attende etiam Iob innocentis patientiam, quantis attritionibus Deo dispensante subicitur, non ut modo justis patientia invincibilis valeat comprobari, sed ut infelix mundus justissimis ejus exemplis possit ad patientiam in suis adversitatibus informari. Ceterum si ad gloriam Dei quandoque flagella contingunt, sicut Dominus Christus in evangelio cæcogenato afferit contigisse, nonne innocens utiliter à Deo vel homine pœnis afficitur, quando de luce ejus patientiæ Dei gloria declaratur? *Luceat, inquit Dominus, lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in*

Matth. 5.

caelis est. Sæpe itaque fit ut doctor illum de cuius confidit patientia dispensatoriè arguat duriùs in peverforum præsentia : quia dum Deum in sanctis suis mirabilem per patientiam quam præferunt , & innocentiam quam gerunt , mali homines intuentur , per pietatis teneritudinem in virum alterum à perversitate pristina transmutantur. Ecce , frater , ad instantiam tuam compulsus aliqua dixi , sed fortè expectationi tuæ minimè satisfeci. Non enim de tenui vena fluenta possunt effluere largiora. Veruntamen si , ut habet assertio tua , verè in Christo me diligis , intercede obsecro apud Deum pro iniquitatibus meis , & illis attentius me commenda quos secundùm conscientiam tenet & afficit pietas Christiana. Saluta novitios tuos ex meo nomine , & eos mone ex parte mea sic sanctæ intendere novitati ut corde & animo mundanæ renuntient vetustati.

II. Item epistola secunda ejusdem ad eundem de septem ferijs & septem liquefactionibus.

DILECTO suo in Christo fratri Osmundo Mortuimaris monacho , frater Adam servus servorum Dei qui ad Perseniam Christo serviunt , salutem & veræ religionis perseverantiam. Cùm aliquid quod honestum sit ab amico petitur , & amicus est qui rogatur , non debet hujusmodi petitio repulsam pati , si tamen facultas non defuit adimplendi. De petitionis honestate & amica familiaritate confidens , cum multa instantia petis ut incitari ad virtutis studium litteris aliquibus merearis. Si bene affectus es & ad ea quæ justa sunt voluntarius , perficientis studio amica commonitio non nocebit. Si fortè ad ea quæ recta sunt mens tibi est tardior quàm deberet , nihilominus exhortatio fortè morbo remedium adhibebit. Modis omnibus auditori verbum salutis

salutis est utile, præsertim cum & ille amat qui loquitur, & cui loquitur non ambigitur remeare. Et quæ in amicorum colloquijs debet esse nisi de amore materies, de illo inquam amore quem nulla notat suspicio, si dilectio vel caritas nominetur? Nomen quippe amoris ad diversa commune est; sed ad ea sola quæ veritatis vim habent & virtutis, vocabulum restringitur caritatis. Cum igitur Deus amor, sive caritas, sive dilectio propriè & specialiter nominetur, quæ materies convenientior, quis sermo inter nos dulcior quàm de amore huiusmodi haberetur? Sanè cum timor Domini sit initium sapientiæ, & amare Deum sit ipsum sapere, constat quòd ab affectu divini timoris sumit initium sancti sapor amoris. Dum enim Dei timor à vitijs evacuat habitaculum mentis exclusa amaritudine vitiorum, restituit cordi sapientiæ appetitum. Ex tunc incipit animus esurire & sitire iustitiam; quam proculdubio tantopere nullatenus esuriret, nisi prægustatus jam sapor esuriam provocaret. *Qui edunt me, ait sapientia, adhuc esurient; & qui bibunt me, adhuc sitient.* Eccli. 24.

Quid est enim amor iustitiæ nisi quædam delectatio sapientiæ, cum nil sit aliud esse iustum quàm divinis esse conditum saporibus & odoribus delibutum? Annon sunt mores & opera iustorum quædam odoramenta virtutum, quæ nimirum ex hoc contrahere cognoscuntur quòd intimis sapientiæ ferculis oblectantur? Sapientia siquidem à sapore nomen trahit, quòd sapere faciat quæ sunt sursum, quòd morum sit delectabile condimentum. Quid igitur in vita felicius quàm Deum timere & per sollicitum divini timoris officium amori divino mentis domicilium præparare? Timoris certè sollicitudo omni custodia mentem servat, ut jocunda amoris festivitas sollempnes ferias ibi agat. Feriata mente opus est ut vacare & videre possis quanta sit sua-

vitas Dei, & quæ sit pij amoris solemnitas experi-
ri. Septem igitur sunt sollemnes feriæ, in quibus
Deo vacatur, & in quibus anima, ut Deo liberiùs
vacet, ab omni servili opere feriatur. Prima feria
est spiritus timoris Domini; quæ dum peccatis &
vitijs finem ponit, quasi servili operi spirituale otium
anteponit. Timor quippe Dei nihil negligit; &
dum lutum & lateres Pharaonis & Ægypti paleas
execratur, jam ad feriandum & vacandum Domino
præparatur. Secunda feria est spiritus pietatis, in
qua Deus tanto sincerius & affectuosius colitur
quanto longius à mente excluditur laboriosa tu-
multuatio pravitatis. Pietas nimirum est Dei cultus
& compassio proximi, in qua feria illa quies, illud
silentium inchoatur quod per prophetam cultus ju-
stitiæ appellatur. Nota quia in hoc silentio quod
cultus justitiæ dicitur, quod in cælo hoc est in ani-
ma justæ custoditur, cum dracone Michaël prælia-
tur. Quanto enim cor quietius fuerit ab inten-
tione servilis operis, tanto acriùs infestat eum
nequitia spiritalis. Vnde meritò quæritur quomo-
do factum est silentium in cælo, cum prælium &
tantum prælium exerceatur in illo. *Factum est, in-*
quit, prælium in cælo Michael & angeli ejus præ-
liabantur cum dracone. Attende quia cælum est ani-
ma justæ; in quo cælo silentium agitur cum anima
quieta à mundi strepidu, & à peccati libera actu,
tota in cultu & amore justitiæ delectatur. Verum-
tamen propter istam quietem, in qua ad Dei se re-
parat similitudinem, non omittitur quin contra po-
restates aërias eam oporteat habere certamen. Mi-
chaël quippe *Quis ut Deus* interpretatur. Quo no-
mine Dei similitudo, quam sola retinet justitia,
designatur. Certè Paulus in hoc mentis silentio de-
gebat, in his amoris ferijs sollemnizabat, cum de
se suisque similibus sic dicebat: *Non est nobis col-*

Apoc. 12.

Ephes. 6.

luctatio adversus carnem & sanguinem, sed adversus rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitia in caelestibus. Tertia feria est spiritus scientiae, quae videlicet piam mentem cognitione veritatis illuminat & ad doctrinam proximo impendendam informat. Ille enim debet bona foris dicere & docere qui illa intus meruit didicisse. Cui Deum scire datum est & seipsum, non debet in docendo negligere profectus proximorum. Qui scilicet spiritus scientiae non incongruè feria dicitur, quia qui consecutus eam fuerit, ab universis erroribus & perversis dogmatibus feriatur. Nec intelligendum est hoc scientia illa quae secundum Apostolum inflat, quia haec semper ex consortio adjunctae sibi pietatis aedificat. Quarta feria est spiritus fortitudinis, in qua jam fortis ut mors dilectio esse incipit; quae cum in varias inciderit tentationes, etiam hoc omne existimare gaudium consuevit. Iam agebant feriam quibus Apostolus Iacobus hoc dicebat: *Omne gaudium existimate, fratres carissimi, cum in tentationes varias incideritis.* Qui enim in spiritu fortitudinis agit, quicquid acciderit ei contrarium, aut non sentit, aut facillimè indefessa virtute revincit. Quinta feria est spiritus consilij, cui parum est mandata Dei perficere, sed magna animi alacritate ad sectanda Dei consilia satagit aspirare. Postquam enim Dei mandata perfeceris, si justa exhortationem Apostoli meliora charismata aemularis, sursum te extendis ad perficienda consilia quae sunt aemulatoribus perfectionis à Salvatore proposita. Vnde illi qui à juventute sua assererat se Dei mandata omnia custodisse dicit Dominus in evangelio: *Vnum, inquit, tibi deest. Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quae habes, & da pauperibus, & veni sequere me.* Qui itaque in hac feria hoc est in spiritu consilij agit, nihil sine

Iac. 1.

7

Math. 19.

consilio facit, omni necesse habenti bonum consilium dare intendit, quippe qui & spiritum consilij in se habet, & quem magni consilij angelus Christus docet. Sexta feria est spiritus intelligentiæ, in qua jam mens ex observantia præcedentium feriatur, satis docta est in invisibilibus figere cogitatum. Defæcata quippe & purificata, ut dictum est, ex præcedentium feriarum observantijs, idonea est per meditationem cælestibus interesse substantijs, & amotis ab animo imaginibus rerum visibilium, inferre in invisibilibus essentijs intellectum. Intellectus enim est uniuscujusque rei invisibilis nuda & manifesta notitia. Septima feria, id est sabbatum, est spiritus sapientiæ, ubi jam anima splendoribus illustrata divinis, etiam degustare incipit interim quoddam condimentum saporis. Hic jam anima quæ sursum sunt sapere, quæ sursum sunt quærere divinitus edocetur, dum quanta sit, quàm mirifica sit interni suavitas saporis, experitur. Nota quòd feria illa quæ dicitur spiritus intellectus tota est in splendore, ut qui ad eam pervenerit, nihil minus quàm Cherubim id est plenitudo scientiæ fiat. Illa verò feria quæ spiritus sapientiæ nominatur tota est in sapore, ut qui ad eam pervenire meruerit, nihil minus quàm Seraphim id est ardens vel incendens existat. Quem enim divini amoris ardor incenderit, alios utique hoc ardore liquefactus incendit. Ad hunc pervenerat ardorem feriata illa anima quæ dicebat: *Anima mea liquefacta est, ut di-locutus est.* Mens certè quam hujus amoris incendium liquefacit, incendit alios, dum quantum eos diligit ex suis liquefactionibus innotescit. Sunt autem plurimæ liquefactiones animæ cælesti desiderio ardentis, & ad ardoris hujus desiderium alios incendentes. Primò resolvitur in lacrymas compunctionis, per officium & instantiam timoris initialis. Huic enim timori, cum sit

Cant. 5.

initium sapientiæ, mixtus est amor iustitiæ. Secundo
 resolvitur anima in lacrymas devotionis, quæ nasci
 solet ex recordatione beneficij spiritualis. Cùm enim
 recordatur Dei beneficia, quæ indigna accepit, mo-
 vetur ad lacrymas dum gratias agit. Tertio lique-
 facta resolvitur in lacrymas amoris, quæ prodeunt
 de spe & ardenti desiderio videndi aliquando fa-
 ciem conditoris. Quarto liquefacta resolvitur in
 lacrymas pietatis, quas erga fraternam miseriam
 producit affectus compassionis. Quinta liquefactio
 est cùm ardenti caritate totam se expendit & ero-
 gat in pijs activæ vitæ exercitijs. Sexta liquefactio
 est cùm anima tota liquefcit & subtiliatur in deli-
 cias supernæ contemplationis. Vnde de hujusmodi
 anima scriptum est: *Quæ est ista quæ ascendit de de-* *Cant. 8.*
serto, delicijs affluens? Septima liquefactio est cùm
 anima hujusmodi tota defluit & resolvitur in fra-
 grantiam boni nominis & ad consolationem multo-
 rum spargit in aromaticam suavitatem odoriferæ
 opinionis, ut de ipsa dicit possit: *Unguentum effusum*
nomen tuum. Vnde & talis anima in cantico canti-
 corum appellatur virgula fumi ex aromatibus myr-
 thæ & thuris & universi pulveris pigmentarij. Talis
 siquidem anima odoris sui fragrantia alios attrahit,
 & ad Dei dilectionem post se currere facit exultan-
 tes & dicentes: *Post te in odore unguentorum tuorum* *Cant. 2.*
curremus. Hujusmodi liquefactiones sunt illæ emif-
 siones de quibus sponsa laudatur, cùm ei voce
 sponsi in cantico dicitur: *Emissiones tuæ paradisus* *Cant. 4.*
malorum punicatorum cum pomorum fructibus. Verùm
 ad bona ista, mi dilecte, nunquam perveniunt qui
 à timore Dei innocentiam non concipiunt. Certè
 nec illi possunt gaudere partu iustitiæ in quibus
 Dei timor non procreat conceptum innocentia.
 Sed nec illos conceptu hujusmodi timor impugnat
 quos splendor rectæ fidei non illustrat. Crede mihi,

ut verba Dei cum affectu audias, audi ut timeas, time ut diligas, dilige ut mandata perficias. Nam ex perfectione mandatorum sequitur felix adeptio pramiorum. Deum igitur time, & mandata eius observa. Hoc est omnis homo. Vale in Domino semper, & sic vive ut & conscientia tua tibi interiorius perhibeat testimonium, & exterioris valeas esse fratribus in exemplum.

III. Item epistola tertia ejusdem ad eundem.

DILECTO suo in Christo fratri Osmundo monacho Mortuinaris, frater Adam servus servorum Dei qui apud Perseniam militat, salutem in spiritu sancto. Importunitas est tædij mater, ubi eam ardentior dilectionis sinceritas non excusat. Verum nihil est vera dilectione fidentius, nec aliquid opportunius esse existimat quam importune illi insistere de quo fidit. Hæc fiducia dilectoribus Dei præstat orandi constantiam, nec ideo ab instantia orationis deficiunt, quia in eo quem amant confidere se cognoscunt. Tu videris erga me hanc habere amoris fiduciam. Et ideo de tædio notari te non metuis, quia tribuit tibi confidentiam incerta conscientia caritatis. Sed quid est, obsecro, quod tantum de te ipso mihi conquereris, & varias mentis tuæ ægritudines mihi proponis quasi ad remedium & exponis? Aut quid potest habere commodi morbum suum ostendere eadem invaliditudine laboranti? Annon quodammodo dolorem agrotanti exaggerat qui de se illi planctus & lacrymas exhibet quem potius consolari debebat? Infirmitates tuas illi potius debueras revelare cui præstata est virtus sanitas animæ, & cui cum sanitate animi data est etiam peritia medicandi. Non enim statim qui mentis sanitatem id est virtutem obtinet, ideo medendi

peritiam habet. Sed qui utrumque à Deo consequitur, feliciter malè habentibus præsto est & medetur. Nam ridiculum est quemquam medicinalis artis exercere officium, & quibus curam impendit exhibere se languidum. Et vix efficaciam potest habere in exhibendis remedijs quem reddunt contemptibilem evidentis signa languoris. Cùm igitur virtus sit animi sanitas, cujus ægritudo est vitium, ægritudini tuæ remedium non exhibeo, qui in infirmo mundanæ miseriæ hoc morbo saucius usquequaque decumbo. Sic sic propter neglectam custodiam cordis abundat & superabundat vita vitijs, & ex langoribus abundantium vitiorum consensu adhibito viperea soboles nascitur peccatorum. Agit siquidem intestina vitiorum inhæsiō ut penè continua sit in nobis peccati recordatio: quæ tamen si delectationem secum non habuerit vel consensum, nihil per hoc agitur in Deum timentibus nisi bellum. De bello autem, si mens in constantiæ virtute persistit, victoria provenit, & victoria ad coronam provehitur, quam, nisi qui legitime certaverit, non meretur. Satagit itaque animus virtutis ut quia contraire non potest motibus primis, saltem usque ad delectationis vel consensionis periculum non labatur, ne etiam è vicino quandoque ad perversitatem operis pertrahatur. Verùm infelix animus meus & ex more primis motibus assidue quatitur, & ex cogitationibus ab eis orientibus periculose illicitur, & tantum ex morbo hujusmodi invalescunt delectatio & consensus ut me sæpissime ad consensionis illicitæ trahant opus. O si, quemadmodum præcipit sapientia, cor omni custodia servaretur, nec animus ex peccati delectatione iniquitatem conciperet, nec ex concepto hujusmodi partus nequitæ proveniret. Certè si Dei timor sollicitas exerceret excubias, ad cordis aditum omni pro-

sus nequitiae negaret introitum, & sicut ab ingressu animae per vigilantiam peccatum marceret, ita quod per negligentiam malè intrare potuit, per poenitentiam ab interioribus propulsaret. Est enim Dei timor amator innocentiae, & nihilominus iustitiae aemulator, assuetus damna innocentiae per iustitiae rectitudinem restaurare. Dum enim animam quae ad creatoris injuriam innocentiam perdidit, per poenitentiam de se ipsa iustitiam Deo facit, nonne videtur tibi per poenitentiam reparare innocentiam, cui sanè multò gratus erat illam non descendisse de Hierusalem in Ierico, non in latrones incidisse, quam vulnerata à latronibus salutis remedia procurasse. Beatus tamen est qui prius amissam innocentiam poenitendo resurgit ad iustitiam. Sed felicitior est qui sic divini timoris custodia communitur ut contra innocentiam quicquam agere dedigetur. Nihil igitur est divino timore beatius, cuius ponderè dum animus figitur, non per varia vanis cogitationibus agitur. Dum enim officij sui stimulo cor assidue tangit & purgit, aliud aliquid quam ipsam punctiorem vel punctiorem causam in memoriam venire vix sinit. Qui dum ad ostium cordis salubriter & feliciter sollicitus custos excubat, amoris id sollemnizandum interiùs locum praestat. Timor siquidem sanctus facillimè cogitationes otiosas à conspectibus cordis, dum Deo intendit, exsufflat, voluptuosas desiderio propositae honestatis persequitur, malitiosas oppositione simplicitatis & pietatis exturbat. Per piam igitur sancti timoris sollicitudinem compressis incur sibus vitiorum, sedatis cogitationum tumultibus, sabbatizante jam conscientia, amor sollemnizat interiùs, & tanto jucundiores ferias agit quanto mentem liberam ad caelestia affectanda cognoscit. Tu igitur, carissime, cum festivitas huiusmodi ex amoris infusi beneficio

latificaverit tibi mentem ; habe me sollempnitatis internæ confortem ; nec bonum collatum tibi facias fingulare , sed amici adhuc exterius mendicantis in tuis delitijs recordare. Frange inquam panem tuum mendicanti & esurienti amico : quia in hoc te verè amicum probaveris , si amici esuriam refeceris pane tuo. Panis tuus Christus est ; panis tuus caritas tua est ; panis tuus oratio tua est ; panis tuus est compunctio lacrymarum , quibus non modò tua sed etiam peccata diluis amicorum. His utique panibus se diè ac nocte refici asserit propheta sanctus , *Fuerunt mihi* , inquit , *lacryma mea panis die ac nocte*. Certè quanto his panibus avidius reficiebatur , tanto ad portanda aliorum onera fortior reddebatur. Cælestis siquidem panis refectio ita confirmat cor hominis ut & ipse in laboribus possit subsistere & se fortem comportandis oneribus fraternis velit & valeat exhibere. Certè qui panibus huiusmodi vescitur , tam fortis efficitur , tanto figitur pondere , ut non modico evertete , sed vix eum vanæ cogitationes & inutiles valeant commovere. Dum enim vel ex scripturarum vel ex lacrymarum panibus dulciter & avidè reficitur animus in vinea domini sabaoth laborantis , non impellitur , non agitur cogitationum flatibus varijs : quia ipsæ cogitationes , eò ipso quòd vanæ sunt , solidatam consuetudini fortitudine mentem à suæ stabilitatis rectitudine non inflectunt. Cùm panibus huiusmodi saturatus fueris , saltem serua mihi aliquid de reliquijs , ut ex eis refectus possim & ipse in laboribus meis subsistere , quos supra modum & ultra vires novè excrevisse. Ceterùm de animæ tuæ agilitatibus , de quibus mihi in litteris tuis conquereris , ad illius opem & curam festina confugere qui juxta verbum suum non sanis sed malè habentibus venit remedium exhibere. Ipse enim dicitur Christus , qui

Psal. 41.

& fauciati vulneribus salutiferam unctionem apponit. Ipse dicitur Iesus, qui unctos à se plenè salutem restituit. Medicinæ ipsius efficaciam volo te commendatum esse; cui tu devotè & humiliter supplicat ut mea quoque invaliditudini assit ipsius gratiæ efficacis medicina. De cetero, fili, noli mihi molestus esse, nec à me aliquid amplius quæras: quia licet respondere petitionibus tuis deinceps non proponam, te tamen in veritate diligere, quandiu in veritate steteris, non desistam. Vale in Domino semper.

I. N. Litteræ ejusdem ad eundem.

FRATRI. Osmundo frater Adam. Astutus es, & callidè agis, qui quod per te obtinere posse diffidis, per personam interpositam à me quæris. Et revera talem personam interposuisti cui quod per eam postulabas hac vice negare non potui. Sed fortè aliàs aliud facerem, si tantam ab ea pro te instantiam sustinerem. Nunc igitur habes epistolam quam quæristi. Habes & cor meum in visceribus Iesu Christi. Et licet me gaudeam à necessitate scribendi quiescere, tamen nunquam in spiritu sancto desinam te amare. Utinam humilitatis meæ litterulas apud te reconditas detineres, nec tenuitatis meæ inopiam ceterorum auribus intimares. Si enim per scripturam prohiberis laudare hominem in vita sua, quomodo eniteris efferre laudibus meæ rusticitatis opuscula; præsertim cum secreti amoris nostri secreta colloquia deberent secularibus quibusque celari. Semper confuevit sancta dilectio colloquutionibus secretis gaudere. Eò faciliùs hæc flamma restinguitur cum ventis exposita inconsultis proponatur. Quod igitur tibi ex magno amore secretius dico vel scribo, vide ne per te fiat in propa-

tulo. Quia, ut dixi, sæpe flatibus ventosæ laudis
 tepescit aut extinguitur vis amoris. Vale in Domi-
 no semper.

*K. Melliflua domni Adæ gloriosi Abbatis
 Perfeniæ ad fratrem Osmundam Mortui-
 maris monachum.*

DILECTO suo in Christo fratri Osmundo
 Monacho Mortuimaris, frater Adam humilis
 servus fratrum Perfeniæ, in Mortuomari mori vi-
 tijs & virtutibus vivere. Utinam, fili mi, sit tibi
 mare mortuum quod fuit Iraheli mare rubrum,
 ut dum tibi per illud liber transitus duce gratia da-
 tur, in eo cum suo Pharaone persequentes te Ægyp-
 tij submergantur. Gloriosè enim sub manu Moyfi
 triumphans de illis, per illud festinas ad solitudi-
 nem. Quippe qui didicisti experimento quòd di-
 vino iamori sit amicissima solitudo. Quis enim
 amori cælestium vacat, fugit turbam, strepitus vi-
 tat, & frequens Marthæ ministerium Maria fasti-
 diat, ut audire & videre eò securius quòd secretius
 Christum possit. Nihil certè tam facit ad amoris
 negotium quàm solitarium esse, id est monachum.
 Nam religiosa & quieta monachi conversatio ipsa
 est quam sanctus amor desiderat solitudo. Nec ta-
 men amoris hujus pietas in tantæ solitudinis orio
 constituitur ut piæ sollicitudinis timore privetur.
 Sed timorata & timida est semper amans anima, ne
 in amoris sui periculum sit à bono opere per negli-
 gentiam otiosa. Et talis quidem est amor divinus.
 Sed nihilominus pia plenus est sollicitudine amor
 fraternus, & qui sinceriter alterum diligit, à di-
 lecto respectus sui oculum vix reflectit. Ecce, fili,
 dilectionis tuæ suscepi litteras, & mihi lectæ sunt,
 & ex earum lectione cognovi apertis quòd reve-

ra amor nunquam est otiosus. Vbi enim infigit affectum, illuc dirigit oculum, nec infatiabili oculo patitur non videre quod affectu tenaci & avido delectat amare. Viderur hoc sapere poetæ sententia, licet loquatur de dilectione contraria, in quodam versiculo ita inquit: *Res est solliciti plena ti-*

Ovid. epist.
1.

moris amor. Quemadmodum enim natura ignis non quiescit in sui nutrimentum sorbere materiam quæ ei supposita fuerit, sic mens, nimirum amantis desiderio amoris ignita, totam rem quam diligit in sui attrahit gaudij incrementa, sollicitè de illa cogitat, lætanter de illa loquitur, & ubicunque thesaurum reposuerit suæ dilectionis, ibi nimirum & affectum & aspectum delectabiliter collocat suæ mentis. Vbi enim amor, ibi oculus; & juxta evangelicam sententiam, ubi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Habet quilibet in amore suo gaudium suum, & de re circa quam magis afficitur plenius gaudet & delectabilius meditatur. Et quid mirum, fili? Certè inter potentias animæ nulla est amore liberior, nulla liberalior, nulla dulcior; nulla est æquè fortis. Cùm materiam sibi accommodam flamma illa invenerit, ignescit vehementer, æstuat dulciter, ardet suaviter; & cùm fortiter accensa fuerit, vix eam res aliqua intercidit. Verùm tibi considerandum est quæ igni tuo fomenta adhibeas. Nam facillimè potes decipi, dum fortiter amas quod amore tuo dignum esse minimè certiùs comprobasti. Virtuti impendendus est amor. Sola animi virtus diligenda est in hominibus. Sed sola anima virtus, cùm sit appetenda, specialiter & inhianter imitanda est; est etiam, in quocunque fuerit, singulariter diligenda. Hæc idcirco dixerim amantissime, quia nimium citò caperis, & me videris diligere quasi de sanctitate mea conscius sis. Sed licet me quamvis indignum gaudeam diligi, nollem te ra-

men in amore cuiuspiam fraudem pati. Dilige Deum fontem sapientiæ, auctorem virtutis, datorem gratiæ, promissorem gloriæ, beatitudinis largitorem. Servire illi, regnare est; diligere, virtus; inhære sanctitas; pervenire ad illum, salus; illum tenere, honor & gloria; cum illo esse, beatitudo & felicitas sempiterna. Ceterum, sicut asseris in litteris tuis quòd nihil à me requiras, prohibitionem meam bene servare videris. Sed quid est, obsecro, mihi scribere, nisi alicujus responsi rescriptum requirere; ut dum quasi compellor respondere litteris, indirectè litteras expetere videaris. Veruntamen propter hoc non irascat tibi, si volueris & potueris sepiùs rescribere mihi; quia revera ex frequentibus litteris est amoris quædam probatio permanentis. Ego autem nihil aliud à te quæro nisi ut pro peccatis meis ad Deum tua perseveret oratio, & sic per ejus gratiam vivas ut dignus sis qui quod petis obtineas: quia nulla mihi de meis meritis est fiducia, nisi me oratio adjuvet & sublevet aliena. Vale in Domino semper.

